

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

Covarrubias y Leyva, Diego de

Antverpiae, 1610

Cap. XVII. De Decimis An Ivre Natvrali, Divino, An Hvmano Tantvm
Debitæ Svnt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

Exempla ponit Vasq. lib. 2. controu. vsu freq. cap. 30. numer. 37. Hinc autem quiritur qualiter sit onerandus administrator condemnatus ad restitutionem ouium, vaccarum, suum, cum partibus vel postpartibus, an videlicet ad omnes in infinitum teneatur? vide Francisc. Munnoz. de Escobar. tract. de ration. cap. 13. in princip. & maxime sept. num. seqq.

Verfic. SEPTIMO COLLIGITVR.

Mens & intentio contrahentium admittit.

A verborum enim proprietate recedimus, vt mentem sequamur, non solum certam & indubitam, sed etiam vero simile. Lita stipulatus. verfic. Saluus. verb. ex mente. & ibi Castren. & las. ff. de verb. oblig. non aliter ff. de legat. 3. Quo circa Linus ille iuratus ab Annibale Romam missus, & in castra rediturus nisi conuentione de redimendis captiuis Senatus approbasset, iuramento se non exsoluit, nec indefinitam implevit, eo pretextu, quod in castra tamquam quid oblitus foret, rediisset Cicer. lib. 1. & 3. offic. Liu. 3. decad. lib. 2. ad fin.

Num. 10.

Indefinitam minime habere vim vniuersalis in probationibus.

Sive per testes sive per instrumenta probetur. Dec. cons. 146. & pro tenui, verfic. nec obstat. nu. 13. Alex. cons. 112. numer. 4. lib. 7. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. l. conclus. 86. n. 31. & 32. Queritur autem si testis indefinite deponat Titium fundum possedisse, an totius fundi possessionem probet? negat Alexand. Consil. 100. col. 1. lib. 1. Exca. in e. cum omnes. de constitut. nu. 4. quos reprehendit Vasq. eo quod appellatione fundi simpliciter prolata ex communi vsu loquendi integer fundus veniat secundum quem intelligenda & interpretanda verba testium, etiam si per hoc recederetur a proprietate verborum. Vasq. controu. vsu freq. cap. 30. num. 30. & 31.

Diuersum est quod Card. Tusch. praecitat. loc. num. 34. dicit, ius & possessionem pacendi in monte ab vna parte indefinite probatum, non excludere ius pacendi alterius partis in eodem monte, cum vtraque pars in diuersis partibus pacere potuit, nisi negatiue deponant aliam partem non fuisse partem, aut quod vna pars totum montem parta sit.

Nisi ex relatione aut Interrogatione vniuersaliter proposita aliud colligi valeat.

Accedit Vasq. d. lib. 2. cap. 30. contr. vsu freq. num. 34. & 35.

Verfic. DE VODECIMO.

Minime fore necessariam Barth. distinctionem.

Barth. distinctionem approbat Vasq. dist. cap. 30. vbi addit Couarr. nullam iustam rationem motum a communi opinione & distinctione recessisse.

Verfic. DECIMO QUARTO HINC CONSTAT.

Instituto Posthumum heredem non tamen presentem fatum.

De hac quaestione plenè Menoch. lib. 4. praesumpt. 21. per tot.

CAP. XVI.

DE FISCO FAVORE.

Num. 6.

Prior tamen sententia vt dotis causa sit prior verior videtur.

Accedit Gail. lib. 2. obser. 81. n. 6. cum seq. Laurent. Kirckhou. in comm. opin. centur. 4. conclus. 47. Craff. comm. opin. lib. 1. cap. 6. q. 17. Vniuersè autem quando mulier, ob causam dotis in tacit. vel expressa hypotheca fisco potior sit, vide apud Capellam

Tholof. decis. 218. nu. 5. Schneid. instit. de all. §. iura. n. 56. Mortuus Antuerp. ita seruatur, vt mulier non tam iure tacite hypothecae, quam ex privilegio fisco praefertur, licet anterior creditor sit: fin autem vterque expressam habeat hypothecam, seruetur inter illos ius commune, ita vt prior tempore potior sit iure.

Num. 7.

Qua in re ego existimo Legionis Praefectum maiorem potestatem & auctoritatem habuisse, quam habuerit Primpilus.

De Primpilo tractat Munnoz de Escobar. tract. de ration. cap. 39. num. 9. vbi inter cetera Couarruiam lapsum fuisse docet, quatenus dicit se non dubitare, Legionis Praefectum maiorem potestatem & auctoritatem habuisse, quam habuerit Primpilus, Praeterea & illos lapsos esse, qui tradere Primpili officium administrationem pecuniae militum continere, & quod ea quae de Primpilis statuuntur, ad doctes vxorum Thesaurariorum, qui stipendia militum solent, re debent, non extendantur. Munnoz vbi supra. num. 10.

CAP. XVII.

DE DECIMIS, AN IVRE NATURALI, DIVINO, AN HVMANO TAN- TVM DEBITAE SINT.

Decima, si Erymon spectes, nihil aliud sunt quam cuiusque rei decima pars. vnde & saepe dicuntur decima à omni parte Vlpianus in l. 2. ff. de Polic. Si decima quis honorum vult, vbi ad decimam bonorum partem, quae olim votum capiti in Herculis honorem impendebatur, respexit videtur: & Cicer. 5. in Verrem. Affirmante se plus decima non daturam, & de Natur. Deor. Neque Herculi quisquam decimam vult, si sapiens factus esset. per decimam intelligens decimam. Decime quoque Imperatorum decime imperatæ pecuniae dicuntur: hinc decumanus ager, ex quo decime, vel decima pars fructuum penditur. apud eundem Ciceron. lib. 2. de finib. Heric. Casif. tract. de decim. cap. 1. nu. 1. Origo autem decimarum vetusta est, quemadmodum varijs tum veteris Testamenti, tum etiam Ethnicorum (preter ea quae ab Auctore allegantur) exemplis, probat Andr. Tyraq. de prescript. gloss. 4. §. 1. vbi dix. ans. vbi etiam perfectionem numeri denarii, cuiusque solemnem apud antiquos vsu ostendit. Cōstat & ex Genes. cap. 14. Abraham soluisse decimas Melchisedech ex manibus hostium à se deuictorum, cuius meminit D. Paulus ad Hebræos cap. 7. Inuenim autem quantum sit hic, cui & decima dedit de praecipuis Abraham Patriarcha, traditur item Genes. 28. cap. 1. cob. Patriarcham votum emisisse de soluendis Decimis, si fueris (inquit) Deus mecum & custodierit me in via in qua ego ambulo & c. eundemque quo dederis mihi decimas offeram tibi. & hic decimarum vsus institutus quodam pietatis processit, donec Deus per Moysen eas sibi dari ab Israelitico populo precepit. Exod. 22. & Levit. vi. cap. referet. Casif. pract. loc. nu. 1. & 3.

Num. 2.

Verfic. ET PRAETER HAS.

Eandem decimam fructuum partem in Ecclesiasticorum ministrorum alimenta soluendam esse censuit.

Nullo discrimine, siue Reges, Principes, alijque cuiuscumque status vel generis sint, diuites, vel pauperes ad quot fructus prediorum perueniunt: nisi privilegio Summi Pontificis, vel alio iure (de quo infra) se exemptos doceant. & nobis 24. de decim. Henric. Casif. tract. de decim. cap. 4. nu. 9. & cap. 5. n. 1. neque etiam interest quibus decimas debeantur, probata vel improbatæ vitæ sint, diuites an pauperes cum ideo ius creditoris non imminuatur. c. tua nobis. §. preterea. de decim. Casif. d. loc. nu. 2. & Couarr. infr. num. 4.

Verfic.

Verfic. C A E T E R V M.

Jure naturali & diuino legis Euangelicę clericis à laicis eam partem fructuum quę ad eorum alimenta. &c.

Cardinal. Tolet. in sum. lib. 6. de decim. cap. 20. versic. in cuius. Nauarr. in Enchirid. cap. 21. de soluend. decim. Leonardus Lessius de iustit. & iur. lib. 2. cap. 39. de decim. dubit. 1. num. 4.

Num. 3.

Nisi consuetudine legitimā oblationes factę fuerint altari.

Quę vt & oblationes extraordinarię etiam in Ecclesia vel Capellā Parochię subditā factę, exceptis Monasterijs, Curato vel Rectori Ecclesię Parochialis cedunt seclūsā fabricā. Hęc tamē secus se habent si in alium vsū oblationes specificę destinatę fuerint, vel aliud ferat consuetudo. Euerhard. conf. 30. numer. 6. & 7. Capel. Tholos. decis. 483. & ibi. Affer. in addit. Francisc. Marc. part. 2. decis. Delph. quęst. 385.

Solā diuinā pręstatiōe acquiri obligatiōnem fauore ecclesiarum & pię causę.

Extendi à DD. ad pręstatiōem elemosynę, solutiōnem cerei, alteriusue rei quam Parochianus cerō tempore afferre consueuerat, recentet Cacher. decis. 99. numer. 17. 18. cum seqq. quamquam hęc res his grauari, dūrum esset.

Num. 4.

Deducitur, decimas quantum ad quotam quę vera decimā pars est.

Omnium videlicet fructuum, vt si idem ager diuersos fructus, vel etiam eosdem vno eodemque anno sepius ferat (quem admodum de Indiā testatur Strabo lib. 15.) de omnibus decimę debeantur. & ex parte. 21. de decim. quod tamen in territorio Antuerpiensī non obseruatur.

Iure humano Pontificio institutas fuisse.

Leonard. Lessius d. lib. 2. cap. 39. dubit. 1. num. 5. & seqq. vbi argumentis Canonistar. qui quotam decimarum iure diuino deberi tradunt, respondet.

Iustissima lege debitam.

Nec enim ratio suadet cur Ministris nouę legis, cum digniores sint Ministris legis antiqę, minor quota attribuetur, quam Leuitis olim ascripta fuit. vt iustissimā ratione Ecclesia hanc constituerit, quem admodū Leonard. Lessius d. cap. 39. dubitat. 2. vndecim firmat argumentis. Quo circa quoties de decimarum portione, quę moribus vel consuetudine locorum interdum mutatur, controuertitur, ad ius commune recurrendum est, Charond. lib. 1. resp. Gall. 50. quod ita moderatur Anton. Faber. in suo Cod. tit. de sacrosanct. Eccles. decis. 63. num. 1. nisi vniformis in locis vicinis, de certā quota pręstatiōe consuetudo sit, quā attendendam esse respondet. Et prędicta decimā pars in tantum iure Canonum debetur, vt prędialia decimę (personales enim in toto orbe Christiano fere exoleuerunt. Nauarr. in Enchirid. cap. 21. num. 31. Henric. Canis. tract. de decim. cap. 2. nu. 3. in fin.) non deducis expensis, nec meliorationibus soluendę sint. c. cum homines 7. c. pastoralis 28. §. nec pro restituendo. c. non est. 2. 2. §. fin. versic. antequam illas. c. qua nobis 26. de decim. Cardin. Tolet. in sum. lib. 6.

cap. 20. versic. aduerte tercio. Henric. Canis. in summa iur. Canon. lib. 2. tit. 26. de decim. versic. illud discriminis est. & in d. tract. de decim. cap. 2. num. 3. Tyrac. de retract. lignag. §. 15. gloss. 1. numer. 10. Anton. Cucch. Iustit. iur. Canon. lib. 2. tit. 18. de decim. versic. hoc autem differunt. Lancelot. Instit. iur. Canon. lib. 2. tit. 26. versic. illud commune. Cardinal. Tusch. conclus. Prædicar. tom. 2. lit. d. conclus. 66. num. 1. Dominic. à Soto de iustit. & iur. lib. 9. q. 4. art. 2. vbi huius decisiōis rationem assignat, eamque ad tacitum pactum & initam societatem inter agricolam & Deum Optimum Maximum refert, & ita à Curia Paris. respectu expensarum iudicatum Pap. lib. 1. tit. 12. arrest. 12. sed ne census quidam aut tributa deducenda sunt. c. cum non sit 33. de decim. Leonard. Lessius de iustit. & iur. lib. 2. cap. 39. dubitat. 3. num. 16. versic. secundo debent. adeo vt si eorum solutio pręcesserit, ab ipsis quoque censibus & tributis decimę deducantur. c. cum non sit. Lancelot. Instit. iur. Canon. lib. 2. tit. 26. de decim. versic. sed nec census Anton. Cucch. ibid. de decim. versic. decimarum. Item nec compensatio aduersus eas recipitur, gloss. in c. de cima 16. q. 1. Euerhard. in cons. 183. numer. 5. & in loc. 112. à tribut. ad decim. num. 2. An autem prędicta etiam obtineant in decimis, quę nobilibus iure prescripto pręstantur cogitandum relinquit Garf. de expens. cap. 1. num. 18.

Num. 5.

Posse Episcopum alicui laico ex iustā causā, eo nempe quod Ecclesiam eiusue patrimonium à Tyranni oppressiōe exemerit, concedere ad vitam aliudue tēpūs.

Perpetuo enim Episcopus hoc ius decimandi concedere nequit, cum is facere non possit laicos capaces rerum spiritualium. Menoch. consil. 291. num. 45. & 46. potest tamen summus Pontifex. Panorm. in c. causam, 7. de prescript. qua de re. infr. num. 6. versic. quarto ab eadem radice.

Verfic. O L I M S A N E.

Ita quidem vt laici iustē possint detinere decimas, antiquitus sibi à prælatis in perpetuum feudum concessas.

Henric. Canis. in sum. iur. Canon. lib. 2. tit. 26. de decim. versic. laicus vero. Duaren. de benefic. lib. 7. cap. 1. versic. laici vero Papon. notat. 2. lib. 1. tit. 1. versic. que serace.

Verfic. E T D V B I O P R O C V L.

Contigit huius Concilij conuentus anno Domini fere M. C. L. & XIX.

Concordat Menoch. lib. 6. presumpt. 86. nu. 3. Anton. Faber. in Cod. suo de sacrosanct. Eccles. definit. 78. in allegat. Garz. de expens. cap. 9. num. 90. At Petrus Guenois in Annot. ad Imbert. lib. 1. Instit. Forens. cap. 25. lit. C. in fin. Concilium hoc Lateranense sub Alexandro 3. anno. 1159. contigisse scribit. Platina vero qui ab ipso sub. litt. F. citatur, id anno 1160. celebratum tradit. Nonnulli autem id in annum 1189. refert Faber. praetit. loc. alij vero in annos. 1179. 1215. 1129. reiciunt, quos recentet Gelkenius in tract. de vsur. & prescript. part. 3. cap. 8. num. 19. sed communior & verior illa supputatio est, quam Couarr. sequitur, cui Guiliel. Tyrj Archiepiscopi, lib. 2. r. belli sacri cap. 26. qui prędicto Concilio interfuit, supputatio respondet, pręterquam quod referente Canisio tract. de decim. cap. 13. nu. 6. in recenti editione Concilior. tom. 3. parte altera à Seuerino Bynio in lucem emissa in annum domini. 1180. prędicti Concilij inscriptio relata sit, ita vt anno 1179. initium habuisse, anno vero 1180. desisse potuit, à quo non videtur Couarr. abhorre, vsus verbo fere.

H h h 2

Siid

Si id intellexerimus in decimis à laicis ante Concilium illud obtentis.

Intellectibus hic à Couarr. traditis congruunt ea quæ scribit Papon. *Notar. 2. tit. d'interdict. & ad. possesioir. pour la disme. versic. les Papes.*

Verfic. *PRÆTER HÆC ET ILLVD.*

Non sic poterunt iste decime in alios laicos transmitti.

Accedunt Leonard. Lessius *de iustit. & iur. d. lib. 2. cap. 39. dubitat. 4. nu. 22. Villalob. in comm. opin. lit. l. nu. 2. Menoch. lib. 6. presump. 86. numer. 3. & relati à Sebast. Nauio in Systemate feudor. lib. 2. tit. qualiter olim poterat feudum, & c. numer. 25. Contrarium tenet Duarenus in consuetud. feudor. cap. 5. nu. 7. quod & consuetudo Germaniæ, Hispaniæ, & Galliæ obseruat, quæ Decime huiusmodi ante Lateranense Concilium laicis concessæ non amplius spirituales, sed propter inuolutionem concessionis temporales & patrimoniales reddita censentur. Papon. *Notar. 2. lib. 1. tit. 1. versic. que serace. ita vt vendi, permutari, cedi possint Papon. Notar. 2. lib. 8. tit. d'interdict. & ad. possesioir. la disme. versic. les Papes.* Item in dorem dari & obligari, etiam absque consensu Episcopi *Vasq. Controu. Illustr. lib. 3. cap. 89. nu. 2. veniuntque in iudiciu familia erciscunda Domin. a. Sor. de iustit. & iur. lib. 9. cap. 4. art. 3. & cap. 7. art. 1. Nec possunt tempore necessitatis ecclesiæ per Episcopum collectari Sor. lib. 10. q. 4. art. 3. ad fin. Garz. de expens. lit. 9. numer. 89. & seqq. vsque ad fin. vnde facile apparet quod infra num. 6. versic. quarto. ex Imbert. notatur, nempe, ius ipsum percipiendi decimas non censi laicis, etiam ante Concilium Lateranense fuisse cessum, potius consistere in verborum subtilitate quam in effectu: Præterquam quod ex iis quæ tradit Papon. *Notar. 2. d. tit. d'interdict. versic. Celuy. decimarum ius laicis cessum fuisse satis constat, & alias nulla foret differentia inter decimas ante Concilium Lateranense & post id acquiras, cum fructus harum licite vendi, & laico in feudum dari possint per ea quæ tradit Sichard. *tit. Cod. de usufruct. & habitari ad Lanerese. 6. num. 3.****

Quorum opinionem magis communem esse in praxi testantur.

Iul. Clar. lib. 4. §. feudum. quest. 13. versic. sed quero nunquid. numer. 2. Alteram tamen pro recepta sententia asserit Menoch. lib. 6. presump. 86. numer. 3. Cardinal. Tusch. in pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 72. numer. 3. Plura de hac quæst apud Duaren. de feud. cap. 5. numer. 8. & Fachin. lib. 6. Controu. Iur. cap. 72.

Verfic. *SED SI DVBITETVR.*

Nec est necessaria probatio fame has decimas ante Concilium Lateranense in feudum concessas fuisse.

Cardin. Tusch. d. conclus. 72. num. 15. Papon. Notar. 2. lib. 1. tit. 1. versic. le troiziesme cas est si le lay sol. mibi. 50.

Satis enim est possessionem probari eius temporis cuius initium memoriam hominis excedit.

Pap. vbi supr. Menoch. lib. 6. presump. 86. n. 4. quæ possessio à Duaren. tempore centu annoru circumscriptur supradict. loc. n. 7. Molina vero prescripcone immemorale centenaria habuisse intra centum annos, licet ignoretur quo tempore cepit, non censetur prescriptio decem annis non sit memoria. Molina de iustit. & iur. tom. 1. disp. 76. in princip. Accedit Couarr. in cap. possessor. parte. 2. §. 3. de iurisdict. prescript. versic. hinc falsum esse. num. 8.

Num. 6.

Quorum opinio magis communis est.

Quam sequitur *Vasq. Controu. Illustr. lib. 2. cap. 89. num. 4. & 7. vbi pro soluti one cap. ad decimas de restit. spoliator. & 6. ab Auctore citati, quod in confirmationem contrarie opinionis adduci solet, quatuor occurrisse notat: Primum quod erat præsumptio iuris pro spoliatore quoad ius proprietatis. Secundum quod erat præsumptio iuris contra eum quoad idem ius. Tertium, quod possessio proprietatis non erat diutina. Quartum, quod vis ibi non fuit ablatina nec compulsiva nec armis illata *Vasq. cit. loc. sub. fin. num. 4. Vide inferur quod si laicus ab alio laico iure percipiendi decimas spoliatur, possessione restituendus sit etiam si spoliator contenderet ad se illud ius concessionem Romani Pontificis pertinere; quum in pari causa potior debeat esse conditio spoliati. *Vasq. nu. 5. Est autè & illud hic notandum quod quæstio spolijs in causis decimarum ceterisque rebus ecclesiasticis, quemadmodum & retinenda possessionis ad forum laicum spectet *Costal. in Advers. Pandect. tit. de sponsal. & Rubric. & hoc sicut Curie Galliæ. Pap. lib. 1. tit. 40. Arrest. 1. & Brabantie approbatur: adipiscendè vero, cum habeat annexam causam proprietatis, ex quo cognosci debet an petens iste habeat titulum quo mitti debeat in eam possessionem exigendi decimas, ad iudicem ecclesiasticum pertinere videtur. *Menoch. Consil. 268. num. 7. Nisi tamen parochus ad consequendam decimarum possessionem eius loci agat in quo est parochus, cum iure communi ad eum, non verbis ad alium, decime pertineant: quod non est in alijs clericis vel laicis, qui possessionem non ante acquirunt, quam legitimum titulum probauerint. Quanquam discrimen hoc praxi Brabantie non vsque adeo attendatur, sed in ea in distinguende possessorum decimarum intentari solet. Quod si decime ex consuetudine, prescripcone, vel alia ex causa negentur, vt questio de iure proprietatis verti videatur, iudex ecclesiasticus erit aduendus *Henric. Consil. ar. de decimis cap. 18. num. 5. & 13. versic. quare idem. quem ibid. per tot. plenius de iudicio sine foro decimarum vide, & Couarr. Practic. quest. cap. 35. Item Pap. 2. notar. lib. 8. d. tit. d'interdict. & c. versic. Pour la detentance. qui ibi & lib. 1. tit. 5. arrest. 1. iure Galliæ iudicem spectrem etiam de proprietate earum decimarum quæ ante Concilium Lateranense in feudum date fuere, cognoscere tradit.******

Verfic. *QUARTO AB EADEM.*

Siquidem laici privilegio Romani Pontificis possunt consequi & obtinere ius percipiendi decimas.

Modo iusta sit causa privilegij. *Papon. notariat. 2. lib. 1. tit. 1. versic. Que serace. Ferrer. in Annot. ad Guid. Pap. dec. 283. Et hinc Pontifex Carolo Marcello Regi, & Procibus Francie, cum Abidiramum religionis Christianæ acerrimum hostem insigni ad Turonem clade, trucidatis circiter trecentis septuaginta quinque Saracenorum millibus, affecissent, *Gouguin. lib. 3. Annal. decimarum concessionem homologauit, quod quidem de perceptione, non vero de iure eas percipiendi interpretantur *Bald. cit. ab Imbert. in infra. forens. lit. lib. 1. cap. 25. in Adit. verb. attribuit. Guenois. ibid. lit. C. reb. Gouguin. de qua re supra dictum est.***

Non

Non sic præscriptione.

Excipit in decimis quæ à Romano Pontifice semel concessæ fuerunt alicui Principi, vel privato laico, & per hoc quæsi à clero & ecclesia vel diuino iurere cesserit & in humani commercii translata sunt: ille enim per laicum præscripti possunt, non aliter, atque reliquæ res profanæ V. 49. *Controu. Illustr. lib. 2. cap. 89. nu. 6. versic. per contrarium.*

Etiã eius temporis cuius initium memoriam hominum excedit.

Contrarium tenent Cardinal. Tusch. *Præf. Concluf. tom. 2. lib. D. Concluf. 72. versic. limita quia nu. 14. Vafq. d. cap. 89. num. 6. versic. Caterum & numer. 7. per tot. vbi c. causam ab Auctore citat. interpretatur de præscriptione longi vel longissimi temporis 30. vel 40. annorum, non de immemoriali, cum illa secundum eum in decimis, etiã absque allegatione tituli à Papâ concessi, (quæ tamen ab aliis requiritur.) Villalob. in *commun. opin. lit. P. num. 250. procedat. eo quod per tale tempus lex verum ius & titulum inducat V. 49. cit. loc. Qualiter autem possessio, cuius initij non exeat memoria probanda sit, traditur à Schneid. *Instit. de præf. cap. & longi tempor. præscript. sect. Quor sunt species præscript. num. 35. 36. 37. & 38. Molina de iustit. & iur. tom. 1. disput. 76. Mynsing. *Centur. 1. Obser. 30. & Henr. Canif. tract. de decim. d. cap. 9. numer. 16.****

Num. 7.

Quâ ratione oportet distinguere.

Sed nec hanc conciliationem probat Henric. Canif. *tract. de decim. cap. 9. num. 14. cum seqq. quod videlicet text. in cap. 1. de præscript. in 6. ab Auctore cit. titulum requirat non solum vbi præsumptio iuris communis, sed vel alia militat contra præscriptionem, vt in specie cap. si diligenti. 17. de præscript. vnde & aliam apud eum solutionem lector videre poterit.*

Num. 8.

Certo certius opinamur decimas ex parte qua à iuris naturalis & diuini instituto processere &c. nulla consuetudine tolli nec diminui posse.

Aliter Vafq. sentit *Controu. Illustr. cap. 89. nu. 8. & 9. infr. versic. Vndeimo allegatus. cui accedere videtur Card. Tolet. in *Summ. lib. 6. cap. 26. versic. Aduerte tertio. sustentationem tamen & alimenta aliunde Clericis exhibenda esse, requirunt.**

Verfic. **PRIMUM HINC CONSTAT.**

Clericos etiã ecclesiarum rectores obnoxios esse decimarum solutioni ex prædijs patrimonialibus.

Ratio est, quod fructus prædiorum hoc onere affecti sint ac proinde cum sua causa quemlibet possessorem comitetur. *c. cum non sit de decim. iunct. l. alienatio. 67. ff. de contrah. emp. cap. ex litteris. 5. de pignor. Henric. Canif. d. tit. de decim. versic. quod ad debitores. In Monachis autè hoc temperamentum adhibetur, vt qui sunt ordinis Cisterciensium, Templariorum, & Hospitaliorum (quod Ant. Faber. in suo *Cod. tit. de episcop. & cleric. dispensat. 1. ad vniuersos mendicantiu ordines extendit) decimas suorum laboru quos proprijs manibus vel sumptibus co-**

lunt, nõ pendant *Lancel. Instit. iur. Canon. lib. 2. tit. 26. versic. super decimis. Marc. Anton. Cucch. vbi supr. versic. sed cum præsci. ex ijs scilicet prædijs quæ ante Conciliu Lateranense sibi acquisiuerunt, idque ita attemperauit Innoc. 11. in cap. penult. de decim. Canif. d. loc. versic. Sed & in Monach. Ceteris vero Monachis vt tantum de noualibus suis quæ proprijs manibus vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum & de hortis suis decimas non persoluant, Hadrianus Pontifex concessit Cucch. d. versic. sed cum præsci. Canif. d. versic. sed & in Monach.*

Verfic. **SECUNDO LICET MAGIS.**

Quorum est opinio communis.

Quam sequitur Henric. Canif. *d. tract. de decim. cap. 6. num. 2. cum sex seqq. & ibid. contrariis argument. respondet.*

Verfic. **TERTIÒ DE DVCI TVR.**

Procedere consuetudinem ex qua decimæ vni ecclesiæ debita iure communi, alteri ecclesiæ soluuntur.

Nec enim ex necessitate iuris est vt præcisè parochæ loci prædiales decimæ soluatur, cū sufficiat eas solui Deo in signu Vniuersalis dominij, in vsum scilicet clericoru quoruncunque, qui consuetudine aut alio iusto titulo nituntur *c. tua à nobis de decim. Henric. Canif. tract. de decim. cap. 9. num. 3.*

Verfic. **SEPTIMO EODEM IVRE.**

Res de quibus iure decimæ præstandæ sunt, recensent Euerhard. *Præf. consil. 183. Ant. Cacch. Instit. iur. Canon. lib. 2. tit. de decimis 18. versic. & decima quidem. & Henric. Canif. d. tract. de decim. cap. 1. nu. 6. & cap. 4. nu. 11. vsque ad fin. Item quanto latius sese extendant Christianorum decimæ decimis veteris testamenti idem Canifus. *d. cap. 1. num. 6. 7. & 8. refert. Sed hæc consuetudine & placitis Principum in Belgio nonnihil immutata sunt, prout Infr. versic. notatur.**

Verfic. **OCTAVO.**

Laicos teneri omnino deferre decimas ad horrea clericorum.

Vnde si mora debitoris decimæ perierint, aut damnum passæ sint, debitoris periculum erit *l. cum res 49. §. final. ff. de legat. 1. & prædictam thesin tenent *Contrat. tract. de iur. Emphyteut. nu. 24. Ducenn. Reg. 161. nu. 14. Euerhard. Conf. 183. nu. 3. vbi allegat Exodi illud. 22. Decimas tuas & primitias tuas, non tardabis offerre. quanquam hoc, vt ibid. ait, male seruetur. In territorio autem Antuerp. sufficit quod Colonus Manipulos, siue Gerbas (vt vocant) decimarum, certiorato prius decimatore in fundo relinquat.**

Quod si decimæ tempore collectionis fructuum à sacerdotibus non petantur postea peti non possunt.

Quasi tacito iudicio decimæ remissæ sunt, & ita Iudicatum à senatu Sabaudia refert Anton. Fab. in suo *Cod. tit. de sacrosanct. eccles. de fin. 66. Veru Couarruic opinio magis placeat. Sed & hoc questionis est, an Decimæ prædiales à debitore non solutæ sequantur possessore prædij, quemadmodum Imperatores Antoninus & Verus in tributis rescripserunt. *l. 2. & 3. sine cens. vel reliq. Imperatores 7. ff. de public. Et quanquã Panormit. in c. cum homines. 7. numer. 6. de Decim. existimet nouum possessorem conueniri oportere, atque Ioan. Andr. in d. c. cum homines. numer. 6. putet arbitrarium esse ecclesiæ, vtrem nouum, vel antiquum possessorem prædij conueniat**

niat, quemadmodum & approbârunt d. Præf. Euerhard. *Confil. 183. num. 3.* & relati à Cardinal. Tufch. in *Concluf. Practic. tom. 2. lit. D. Concluf. 65. nu. 1. & 2.* probabilior tamen sententia Henric. Canif. videtur, nimirum nouum possessorem ad quem fructus non peruenerunt, non posse conueniri; cum decimæ onus sint fructuum, non prædiorum. *d. tract. de decim. cap. 4. nu. 3. & 6. vbi & duobus num. seqq. obiectiõni de tributis alijs que respondet.*

Laicos non posse frumentum aliosve fructus in propria horrea condere, nisi prius Clerici certiores fiant.

Et ita Edicto Fræcisii I. Regis anno 1547. In Fræcia *Matth. in Annot. ad Guid. Pap. Decis. 183. Pap. lib. 1. tit. 12. arrest. 6.* Et placitis Inuidiosissimorū Principū Imperatoris Caroli V. septima Iunij anno 1554. In Flandria, & Philippi Hispaniarū Regis II. 6. Iunij, anno 1564. in Brabantia cautum est, quod vsu in territorio Antwerp. etiam feruatur.

Verfic. NONO PRINCIPALITER.

Vt publicis edictis vetuerint in his regnis decimas à laicis exigi, quæ per consuetudinem contrariam non consueuerunt solui.

Sic quoq. Edicto Imperatoris Caroli V. prima die Octob. anno 1520. in Belgio statutum, est ne ecclesiastici decimas exigant eorum rerum de quibus ante quadraginta annos à die promulgationis Edicti, decimæ solui non consueuerunt.

Verfic. VNDECIMO.

Censendum est irrationabilem & omnino iniquam esse eam consuetudinem quæ Laicos &c.

Suspectam esse hanc Couarr. doctrinam tradit Vasq. *Controu. illustr. lib. 2. cap. 89. nu. 8. & 9. versic. hinc apparet.* vbi rationibus, contrariis contrarium asserit. Vide etiam Henric. Canif. *tract. de decim. cap. 17. num. 8. & seqq. & Cardin. Toler. vbi super. notatur ad num. 8. verb. certo certius opinamur.*

Num. 9.

Item non posse in vniuersum à summo ecclesiæ Principe præceptum hoc tolli.

Crauetta *consil. 21. numer. 2.* Maurqus *Decis. Tituan. 5. num. 268. & 269.*

Num. 10.

Laici vero veluti incapaces huius quasi possessionis præscribere non possunt hanc immunitatem sicut glossa in d. cap. In aliquibus &c.

Accedunt Berouius *q. 121. nu. 4.* Euerhard. *in loc. 112. à Tributo ad decimam, numer. 4. versic. sexto istud facit ad hoc. & Confil. 183. nu. 7.* Alijs vero placet à laicis decimarū quotam tantū præscribi posse *Hofsiens. in Summ. de decim. Pap. lib. 1. tit. 12. arrest. 3. D. Anton. fab. In suo Cod. tit. de præscript. 30. & 40. annor. definit. 14.* à quibus dissentit hic Couarruias tradens laicum præscriptionem eximi à iure soluendi decimas, etiam quoad totum, & eum sequitur Vasq. *illustr. Controvers. lib. 2. cap. 79. n. 10.* vbi argumenta eorum qui contrariam opinionem amplexi sunt, refellit. Et hæc præscriptio pariter in qualitate seu sol-

uendi modo procedit, vt nimirum pecunia pro frumento pendatur. *decis. Francisc. Marc. tom. 2. Decis. Delphm. 198.*

Num. 13.

Verfic. ILLVD VERO.

Præscriptionem qua acquisitum est ius percipiendi decimas intra alienam parochiam, ad noualia minime extendi.

Sed huiusmodi Decimæ noualium, cum sint instar aliarum prædialium *Canif. tract. de decim. cap. 8. parochio loci competent. c. quoniam. 13. de decim. & ita diuersis Arrest. Galæ iudicatum etiam non obstante contraria positione de pacto cum prædecessoribus Parochi intro Papen. lib. 1. tit. 12. arrest. 13. Charond. lib. 1. Respons. 27.* quanquam interdum vbi primitiuus concurreret Parochus, aliæ iusta subisset causa, decimæ noualium in partes diuisa fuere. *Pap. d. loc. arrest. 7. & 11.* Quando autem noualis ager inter duas parochias situs est, vtrique pro ratione limitum partes decimarum cedent. *Rebuff. tract. de decim. q. 14. nu. 4. Henric. Canif. tract. de decim. cap. 11. nu. 4.* Si vero talia noualia exurgant, quæ omnino extra fines Parochiæ sunt, harum decimæ ad Episcopum loci spectabunt. *c. quoniam nobis 13. de decim. Henr. canif. cit. loc. nu. 10.*

Hoc tamen verum est vbi nouale omnino distinctum est ab his agris qui coli cõsueuerunt.

Vnde pater quod etiam si nouale varias recipiat significationes (de quibus apud Varron. *lib. 4. ling. lat. Seru. 1. Corp. Plin. natural. histor. lib. 18. cap. 9.* Isidorum & alios) hoc loco tamen intelligatur proscissus nunc primum ager, qui ante desertus, nec ab hominum memoria cultus fuit. *c. quod per nouale. 21. de verb. signif. Duaren. de benefic. lib. 7. cap. 1. Ant. Cucch. Instit. iur. canon. lib. 2. tit. 18. versic. Prædiales.*

Nam si nouiter proscissus fuerit ager ex quo syluæ cædæ, glandium, feni, aut herbar, reditus percipiabantur &c. etiam ad eum pertinebit frumenti nunc primum ab agro collecti decima.

Menoch. *conf. 36. nu. 39.* Hartman. *Hartman. in Practic. Offic. iur. tit. 53. Obseruat. 10. nu. 8. & seqq.* vbi notat dominum posse alterare conditionem terræ suæ sine consensu ecclesiæ cui debetur decima, satisque esse quod soluatur decima de liberdem colligendis.

Priuilegiū de decimis percipiendis etiā Clericis concessum, ad ipsas noualium decimas minimè extendi.

Hanc Couarr. sententiam reprobatur *Canif. tract. de Decimis 11. nu. 7. 8. & 9.* quod mera tantum coniecturâ nitatur, & alium intellectum e. ex parte à Couarr. citat. tradit.

Is quæ hætenus de Decimis, earum origine, quocumque emolumentis dicta sunt, operæ prætium erit onus decimarum subiungere: quod in eo vltra sacrorum administrationem vt plurimum consistit, quod, cessante fabricæ prætium, decimatores ad reparatõe & refectionem ecclesiæ *D. Peck. tractat. de reparand. Eccles. cap. 14.* Et ornamentorū præstatione teneatur. *d. Peck. de reparand. eccles. s. 14. & 20. nu. 10.* Id tamè quarundam regionum moribus moderatum est, quibus ecclesiarum reparatõe, & restauratõe inter Decimatores & populum diuidi solent; quemadmodum ex illis tuis aut concordatis Conciliorū Tongrensis, S. Trudonis, Ecclesiæ Leodiensis, Geldoniensis, ac aliorum apparet: In quibus subinde reparatio Nauis, Campanæ baptismalis eorum ornamentis (quæ recenset *d. Peck. cap. 13. in prim. ad eum qui decimas percipit; refectione vero cancellorum appendic. cumque, ad plebem rejicitur Peck. d. loc. Arrest. vero Curia Brabant.*

Brabantia inter Aditus Ecclesiæ de Etterbeke prope
Bruxellas & d. Præpositam S. Gertrudis à Niuelis iudica-
tum, quod d. Præposita teneatur ad refectionem Chori,
pretationem ornamentorum, & campanæ decimalis: Po-
pulus vero ad vltiorem ecclesiæ restorationem. Quod
arrestum simili decreto superioribus annis ab eadem Cu-
ria inter Canonicos Antwerp. & Incolas vici de Cuntich,
quod quos ecclesiæ incendio conflagrârat, pariter confir-
matum. Maiorem scrupulum mouet an decimatores in
Belgio præteritis annis tot Ecclesiis intestino bello gra-
uante euerfis, ad restorationem earum, pro parte suâ con-
suetâ teneantur? Et licet hinc inde multa adduci possent,
probabilius tamen & æquius est, eos non teneri, nec ad ca-
sus insolitos cum totali iactura, & absumptione decimarû
obligari; & id Carolus 9. Gallorum Rex in templorum be-
neficijs hoc casu etiam constituit: referret Choppin. de Sacr.
p. lib. 3. tit. 3. nu. 15. in fin.

C A P. XVIII.

EXPENDITVR CONSTITVTIO L. DIF-
FAMARI. C. DE INGEN. ET MANVM.

IN PRINCIP.

Id auxiliū diffamatis competere.

Idque siue petitorij, vel possessorij, Blarer. in repetit. huius, l.
diffamari. cap. 1. §. num. 55. & cap. 12. num. 10. Mynsing. Centur. 3. obser.
8. n. 3. per sonalis, vel realis, Gabriel in Commun. conclus. lib. 2. con-
clus. 6. num. 3. Mynsing. Centur. 3. obser. 78. incidat questio: quin
generaliter pro omni causâ, ciuilibi, vel criminali sit (vt
inir. tradit. Auctor) hoc remedium datur. Gomez. lib. 3. var. re-
solut. cap. 1. n. 8. & 23. Mynsing. Centur. 3. obser. 81. n. 2. Blarer. cap. 1. n.
6. quamquam ex Ordinatione Camera Imperialis ad certas
causas limitetur Blarer. num. 8.

Perpetui silentij imponendi &c.

Cum rei publicæ & priuatorum maxime interest. huius-
modi diffamationes compecci, aduersus diffamantes præte-
rea de dolo & interesse, nec non actione in factum, habito
discrimine causarum, agi poterit. Specul. in tit. de empt. & vendit.
§. nona dicendum est. de rescind. Vendit. versic. vlt. not. cum duob. seqq. Ro-
man. Consil. 53. Viso themate præarrato citati à Blarer. d. cap. 1. n. 5.

Vt intra certū diem agat quis actione sibi
cōpetenti, hoc adiecto eum alioquin non esse
audiendum.

Sed an prædicta sententia, quæ silentium diffamanti ni-
intra præfixum diem egerit, imponit, ad ius de nouo ac-
quisitum extendatur, disputat Blarer, in d. l. diffamari cap. 8. num.
47. qui ibid. pro negatiua resoluit.

Num. 2.

Nam vnica eademque peremptoria moni-
tio sufficit.

Accedit Gomez. lib. 3. cap. 1. variar. resolut. num. 24. Ex aduer-
to tamen multis probat Blarerus, in repetit. d. l. cap. 6. nu. 22. vsque
ad num. 53. regulariter, & nisi citatus contumax, respondeat
se comparere nolle &c. Vnicam monitionē non sufficere,
ad cuius confirmationem, inter cetera: hæc verba prædict. l.
diffamari adducit, Cum affirmes diu &c. præterea; vocitasse aduer-
sari partem, quod verbum frequentatiuum est; & ibidem ad
argumenta aduersæ partis respondet, casusque exceptos re-
fert, & hanc opinionem. approbat Mynsing. Centur. 3. obser. 86.
tamque Camera Imperialem tamquam æquiorē & ra-
tioni magis consonam, secutam ait. Similiter sequuntur &
probant Afflicti. Decis. Neapol. 264. num. 3. & 4. Gail. lib. 1. Obser. 12.
num. 4. Matth. Welemb. Consil. 96. num. 52. In Consilio Brabā-
tiæ pariter duplici Eremodicio opus est, vt citatus, siue dif-
famans actione sua priuetur: diffamatus autem si ante litis
contentationem dicto die non compareat, Iudicio diffama-
torio cadit.

Nisi prius saltem de diffamatione constet.

Gail. lib. 1. obser. 10. num. 7. Mynsing. Centur. 3. obser. 78. Sed
qualiter de diffamatione constare debet? & secundum
Ordinat. Camera, Iudici antequam huiusmodi auxiliū
concedat, de diffamatione per scripta, aut alia fide digna
testimonia ac indicia liquere necessum est. Blarer. cap. 1. num.
9. Praxis Curia Brabantia se habet, Offeritur à diffamato
libellus Curia, super quo rescriptum, siue diploma Princi-
pis decernitur, cum clausulâ; vt apparitor diffamantem ci-
tet, si sibi de diffamatione constet: qui de diffamatione o-
biter & de plano informatione habita, parti iudiciū dicitur,
& Curia causâ circumstantias scripto suo refert.

Sed sæpissime Iudicium tractatur omiffa
hac diffamationis cognitione.

Blarer. cap. 4. num. 7. Mynsing. centur. 3. obseruat. 78.

Num. 3.

Hoc agitur vt pronuncietur nullū ius dif-
famanti competere.

Quæ tamē sententia, an cæteris præiudicet, & omnino
an ratione vnus diffamantis fundari possit generale iudi-
cium contra quoscumque, vide Blarer. c. §. n. 27. & 28. & cap.
6. num. 7. cum aliquot. seqq. & num. 87.

Me etiam alicuius rei possessorem regula-
riter non posse à iudice petere, vt cogat Titū
&c. nisi diffamatio præcesserit.

Putat Blarer. cap. 6. num. 79. 80. & seqq. d. l. remedium extra
casus diffamationū ad similes recte extendi, vt is qui bonis
suis à quocūque periculū aliquid imminere metuit, aut vero
similiter molestari timet implorato officio iudicis petere
possit vt aduersario terminus ad agendum prærigatur, in-
tra quem nisi egerit, vel accusarit, illi super ea re silentium
imponatur. Barth. in l. si finis §. eleganter. ff. de damn. infest. & in l.
si societatem. §. arbitrorum. ff. pro Soc. Panorm. in c. si quis contra clerici. un-
de. princ. de for. compet. Sed quid si quis in genere tantum ve-
reatur ne aliquando molestia sibi vel rebus suis inferri
possit, an ad Officium iudicis recurri queat, tractat Blarer.
d. cap. 6. n. 81. Certe consuetudo Antwerp. leg. diffamari in
hoc admittit, vt nouus fundi acq. uisitor possit, certis adhi-
bitis solemnitatibus, in Prætorio dicto, Vierschaete, citare om-
nes qui reditus vel hypothecam à venditore celatam præ-
tendunt, vt eam intra consuetum tempus declarent, sub
pœna amissionis hypothecæ: & simile statutum etiam vige-
re apud Britannos videtur. est apud Argent. in comment. ad tit.
14. iuris Britanni.

Nemo inuitus agere cogendus est.

Excipe casus leg. 11. C. mand. l. 18. & 24. C. de administrat. tutor.
l. 2. C. de his quib. vt indig. l. 10. C. de legit. hered. & nouell. 12. cap. 3. l. 8.
ff. de negot. gest. à D. Gothofr. notatos ad tit. Cod. vt nemo inuit agere
& c. l. 0. & plures prædictæ regulæ fallentias cum in ciui-
libus, tum in criminalibus, videre licebit apud gloss. &
DD. in l. 1. C. dist. tit. vt nemo inuitus agere, & per Hostienf. & Ioan.
Andr. in gloss. cap. 1. §. solet autem in verb. assumamus. de restitut. spo-
liator. lib. 6. Gomez. tom. 3. variar. resolut. cap. 1. num. 23. Boer. decis.
255. num. 1. cum trib. seqq. & nu. 6. Sunt & plerique casus, quibus
datur mihi actio contra te, vt contra alium agas, quos alle-
gat D. Anton. Fab. dist. tit. Cod. vt nemo inuitus agere. definit. 1.
num. 1. ex leg. Iulianus. l. 3. §. penult. ff. de ad. empt. l. 2. §. penult. ff.
ad l. Rhod. de tract. l. cum in plures. 60. §. messem. ff. loc. l. si sic
legatum. 75. §. vlt. de legat. 1. l. si tibi. 8. §. vlt. ff. de opt. legat. l. 2. §. idem
Labeo scribit. 28. ff. ne quid in loc. publi. his tamen casibus, verius te-
net, eum qui agere cogitur liberari, si actiones suas præsta-
re paratus sit vt proinde non sit præcisè cogendus ad agen-
dum. An vero quis inuitus accusare teneatur, vid. præter
suprad. Anton. Fab. d. loc. definit. 1. & 2. & late Vass. in illustr. con-
tron. lib. 1. cap. 16. vbi quid iuris sit in crimine læsæ maiestatis
etiam decidit.

Hhh 4

Ad l. si